

Arbeids manden

Medlemsblad for Norsk Arbeidsmandsforbund Nr. 3/2007 • 109. årg

Jobber mindre,
tjener mer

side 3-6

I bakspeilet

«Fagbevegelsen trenger en superprofesjonell stab som kan håndtere pressens stadig mer spekulative adferd.»

Aldri før har vi vel opplevd maken til mediefokus mot LO-generelt og LO-lederen spesielt, i den så meget omtalte Valla-Yssen-saken.

Når den noen uker etter at dramatikken har fått sin utløsning og kan tillate seg å se i bakspeilet, er det to ting som peker seg ut: Den organisasjonsmessige behandlingen av konflikten og medias spesielle rolle i saken.

Den organisasjonsmessige behandlingen – at man valgte en granskningskommisjon som i seks uker ga muligheten for en spekulativ presse til å fråtse i rykter og anonyme karakteristikk – var neppe noen klok beslutning.

At norsk presse skal bli mer edruelig og sannhetssøkende, er neppe noe som kan regnes som sannsynlig, selv om det er grunn til å håpe at det finnes en gnist av selvransakelse innen pressens egne organisasjoner. Mer nærliggende er det at fagbevegelsen tar lærdom av mediesirkuset og ruster opp sin organisasjon for så vel krisehåndtering som omdømmehåndtering. Fagbevegelsen trenger en superprofesjonell stab som kan håndtere pressens stadig mer spekulative adferd. Det er noe den nye LO-ledelsen og fagforbundene bør ta på alvor.

Prima

Det uttrykte en ansatt på Minera Oppdal AS om skiftordningen med sekstimers arbeidsdag som bedriften har utprøvd. Han er ikke alene om å være fornøyd. De aller fleste liker nyordningen. Nå skal det forhandles om den skal bli permanent.

Forutsetningen for at prosjektet ble iverksatt, var at ingen parter skulle tape økonomisk på det. Etter ett års prøvetid er resultatet at produksjonen har økt, de ansatte tjener mer og sykefraværet har sunket. Ordningen skulle også bidra til at de eldste kunne stå lenger i arbeid.

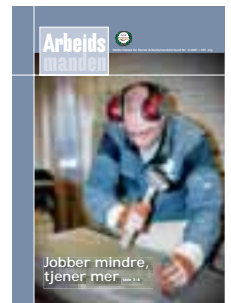
Sekstimers arbeidsdag passer nødvendigvis ikke for alle virksomheter, men i en produksjonsbedrift som Minera har den vist seg å være ideell. Nå vil også kollegene i Minera Otta prøve.

Kanskje er det også noe å tenke på for andre som jobber i fysisk tunge yrker, renholdere for eksempel. Kortere daglig arbeidstid med opprettholdelse av full lønn. Da hadde kanskje noen av dem klart å arbeide helt fram til de kan gå av med avtalefestet pensjon? Det hadde vært noe, det!

BA

Innhold

- 03** 6-timersdagen på Oppdal
- 08** Yssen-Valla-striden
- 10** Norskopplæring for polakker
- 14** Pensjonsforliket
- 16** Norske fyr
- 19** Brøytekaos
- 23** Reiserute til arbeidermuseene
- 28** Intro-kurs for nye nordmenn

FORSIDEN: Roger Husdal er fjerde generasjon steinarbeider på skiferen på Oppdal. Hans far, Asbjørn, er også ansatt i samme bedrift, Minera Norge AS. (Foto: Britt Andreassen)

Medlemsblad for Norsk Arbeidsmandsforbund

Postadresse:

Pb. 231 Sentrum, 0103 Oslo

Layout:

Stine Iversen, LO Media

Produksjon:

Stiftelsen Fri Fagbevegelse
– LO Media
Møllergt. 39, 0179 Oslo

Annonsepriser:

4-farger:
Helside kr 10.600
Halvside kr 7.600
Kvartside kr 5.300

Svart/hvitt:
Helside kr 9.200
Halvside kr 6.600
Kvartside kr 4.200

Arbeidsmanden redigeres etter Vær Varsom-plakatens regler for god presse-skikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU), et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund, behandler klager mot pressen. Adressen er PFU, Rådhusgt. 17, Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo.

Arbeidsmanden utkommer 10 ganger i året. Utgitt siden 1898.

Ansvarlig redaktør:

Britt Andreassen
Epost: britt@lo-media.no
arb-mand@lo-media.no
Tlf: 23 06 33 67

Redaksjonen avsluttet 28.3.2007

Vinn vinn

på Oppdal

Produksjonen er økt, de ansatte tjener mer.
Sykefraværet er halvert. Alle har tjent på at Minera
Norge AS på Oppdal har prøvd ut sekstimersdagen.

Nå har ett år gått, og forhandlingene om å gjøre prosjektet permanent står for døren. Hovedtillitsvalgte Tor Snøve regner med at avtalen er i havn en gang over påske.

Da de satte i gang i fjor vinter, var utgangspunktet at alle minst skulle opprettholde den samme lønna som i 2005. Bedriftens utgangspunkt var at produksjonen og bemanningen skulle være den samme. Men sykefraværet skulle ned, det var viktig.

Resultatet er at produksjonen er økt, lønna har steget, bemanningen er som før – og sykefraværet er sunket fra vel 10 til cirka 6 prosent. Den stør-

ste forskjellen for arbeidstakerne er at de nå arbeider to skift, mot ett tidligere.

Prima

– Dette er helt prima. Jeg trives kjempegodt, sier Asbjørn Husdal. Han har vært steinarbeider i over 32 år. Han begynte i 1975. Denne uka kjører han lass på 60 tonn skifer fra klokka 12.30 til 19.00, med matpause klokka halv fire. Til neste uke går han på klokka 06.00 og jobber til 12.30. Spisepausen er en halv time fra ni til halv ti.

– Dette passer meg ypperlig, sier han. – Jeg liker skiftordningen, ikke minst fordi alle parter har tjent på det, sier maskin-

kjøreren, som ble medlem av Arbeidsmandsforbundet da han begynte som steinarbeider. Han har tidligere vært tillitsvalgt i bedriften, og sittet i styret i avdeling 8. Lærerike år, understreker han. Men det er ei tid for alt – nå har yngre folk overtatt.

Husdal fastslår at han arbeider i en bedrift med liten turnover. Folk liker seg i steinbedriften. Ikke bare fordi tjener godt i forhold til annen virksomhet i Oppdal. De har en god tone seg imellom og med ledelsen, sier han. Det betyr mye.

Kjernetid

– Etter en stund erfarte vi at vi

Vinn vinn

på Oppdal

PÅ FJELLET: Bjørn Flotten har ansvaret boreriggen oppe på fjellet der råstoffet hentes.

var nødt til å gjøre noen små forandringer på skiftplanen vår. Vi fant ut at nøkkelpersonell måtte være til stede på begge skiftene, for eksempel skytebas og i sorteringen. Derfor opprettet vi noe vi kalte for kjerne- netid mellom 0900 og 15.30, sier produksjonsleder Knut

Fossum. Han legger til at det er fire-mannslag som deler en akkord. Totalt er det sju fire-mannslag i hogging. I sageriet er de også oppdelt i lag, men skiftene der varierer og er tilpasset både ledelse og dem sjøl. På hjullaster er det tre skift – ett med kjernetid.

– I bunn og grunn har vi funnet fram til et fleksibelt system, konstaterer Fossum.

Opprinnelig var det meningen at også kvinnene på Minera Oppdal skulle ha sekstimersdag. I produksjonen arbeider ingen kvinner, så det gjaldt de kontoransatte. Men etter en

stund fant man ut at det passet dårlig inn i forhold til kundenes behov. Nå jobber de fra åtte til fire.

God seniorpolitikk

Tor Snøve framholder at 6-timersdagen også er god seniorpolitikk. De eldste kan kanskje

GOD TONE: Tillitsvalgte Kjell Ivar Heim og hovedtillitsvalgt Tor Snøve understreker overfor forbundsleder Dyngve at det er viktig med åpenhet og samarbeid mellom ledelse og ansatte. I bakgrunnen LOs Karin Enodd.

stå lenger i arbeid. Det er langt mellom dyktige steinarbeidere, så det er uhyre viktig å beholde dem så lenge som mulig.

Men bedriften erfarer at de aller fleste av senioren tar ut avtalefestet pensjon når den tid kommer. Han slår fast at det ikke er noe rart. Det er tungt

å være steinarbeider, og en som har jobbet hele sitt arbeidsliv i dette yrket, fortjener denne pensjonen.

Sosial kontakt

– Er det overhodet noe negativt?

– Ja, det er det jo. Enkelte har fått en utfordring, spesielt de med små barn. Mange av kvinnene jobber jo også skift i Oppdal, og disse familiene kan oppleve problemer med barnepass. Men hvis vi ser innad i bedriften, så erfarer vi at en del bytter skift seg imellom for å få det til å gå opp, fortelle Snøve. Han medgir at det kan være en ulempe at ett skift slutter når det andre begynner, det er ingen overlapping, slik at kontakten med flere kolleger er blitt borte.

– Vi har mistet noe av den sosiale kontakten og dette er vår utfordring, innrømmer daglig leder Arne Robert Skaslien.

Han mener det er viktig å sørge for at folk trives på jobben. Trives de der, har de det også bedre privat. Dette henger i hop.

Snøve betyr at for ham er ettermiddagsskiftet det aller beste. Da har han hele formiddagen for seg selv – og så slipper han å lage middag, også, flirer han.

Større frihet

Tillitsvalgt Kjell Ivar Heim opplever at han er blitt mer opplagt i og på jobben nå etter at sekstimersdagen er innført. Men han understreker at det er viktig å passe på å komme seg i seg om kvelden.

– Friheten er større nå – karene står fritt til å bytte vakter. Det er lettere å tilpasse private gjøremål, mener produksjonsleder Knut Fossum. I forbindelse med evalueringen av prøveprosjektet har han snakket med alle karene. Han forteller at de aller fleste har vært positive,

men at mange har hatt ett eller annet å sette fingeren på. Som for eksempel at han ønsket seg bedre sko.

Fire dagers uke?

– Vi har diskutert om dette med sekstimers dag, 30 timers arbeidsuke, kan være starten på snikinnføring av fire dagers uke med fri hver fredag. Det kan være riset bak speilet, sier Skaslien. – Vi tror ikke det. Hensikten med dette er jo at vi skal ha kortere daglig arbeidstid, det er der helsegevinsten er å hente.

– Og med vår skiftordning har vi jo kortere arbeidstid annehver fredag, likevel, skyter Snøve inn.

– Jeg hevder at dette er en knallgod ordning, iallfall for arbeidstakerne. De får mange goder, synes vi, men vi har fått vårt vi også. Er de villige til å gi, får vi også, konkluderer Arne Robert Skaslien.

STEINHARDT: Morten Steen jobber i en tung bransje. Sekstimersdagen gjør det lettere.

Nå skal Minera Norges avdeling på Otta også sette i gang med et tilsvarende prøveprosjekt med sekstimers dag. Minera har avdelingen også i Alta og på Dombås, men der har de ikke flagget interesse for dette ennå.

Overrasket

– Jeg er overrasket over at det har gitt så mange positive utslag, sier forbundsleder Erna C. Dynge. – Produksjonen har økt, lønna har økt, sykefraværet er

lavere. Det er tydelig at det har vært gevinster for alle – en vinn-vinn situasjon. Jeg tror det vil bidra til å øke livskvaliteten for dem som jobber der.

– Forutsetningen for å lykkes er et godt samarbeid mellom ledelse og ansatte, understreker Dynge. – All honnør til de bedriftene som tør å forsøke noe nytt. Dette kan gjøre dem mer attraktive i kampen om arbeidskraften.

Hun sier seg enig med Arne

TRIVES: Maskinkjører Asbjørn Husdal er en av dem som har vært ansatt lengst i Minera Norge AS, Oppdal. Han begynte i 1975 i bedriften som da het Skifer Sæteren.

Robert Skaslien at det er viktig å beholde den kortere, daglige arbeidstida. Det vil ha en helt annen effekt for sykefraværet med fire dagers uka. Det er den kortere arbeidsdagen som er den gode helsegevinsten, mener hun.

Forsøk i ulike bransjer

Det er nå åtte bedrifter i ulike bransjer her i landet som prøver ut sekstimersdagen: Stat og kommune, meieri, parkering, frisør, fiskeindustri og altså bergindustri.

Sekstimersdagen er diskutert på flere LO-kongresser og for to år siden vedtok kongressen at sekstimersdagen er et langsiktig mål. I tiden fram til neste kongress skal det hentes kunnskap og erfaringer, for eventuelt å legge strategier for å finne ut om dette er veien å gå i norsk arbeidsliv.

– Erfaringene vi har er ennå ikke mange, fastslår seniorrådgiver Karin Enodd i LO. – Men de første skritt er tatt for å få utprøvd sekstimersdagen i flere sektorer og yrker. Hun regner med at de første evalueringsrapportene vil foreligge allerede til høsten.

Enodd mener at det bestående regelverket/tariffavtalene som fins, ikke er til hinder for å prøve ut sekstimersdagen. Hvis partene lokalt ønsker å prøve denne ordningen oppfordrer hun arbeidstakerne til å ta kontakt med forbundet sitt og diskuterer saken nærmere.

Det siste prøveprosjektet med sekstimersdag er hos Tine Meierier på Heimdal. Der settes prosjektet i gang 10. april. Det omfatter alle 170 ansatte.

Tekst og foto: Britt Andreassen

Forbundslederen har ordet

«Vi har hatt flere møter med myndighetene for å få på plass en ordning med regionale verneombud for renholdsbransjen, men ingenting har skjedd. Slik kan det ikke fortsette.»

Det må ryddes opp i renholdsbransjen!

Vi får stadige oppslag i mediene om sosial dumping og uverdige forhold i renholdsbransjen. Både forskningsrapporter og medieoppslag dokumenterer klart at det foregår sosial dumping, svart arbeid og elendige lønnsforhold i bransjen. Jeg stiller meg spørsmålet om hvorfor alt gjøres i noen bransjer for å rette opp i disse uverdige forholdene, mens det innenfor renhold ikke gjøres noe med disse alvorlige problemene. Jeg undres om noe av problemet kan være at bransjer som er dominert av kvinner og innvandrergupper verken blir hørt eller sett?

Det offentlige må også ta ansvar for at de benytter firmaer til renhold som ikke betaler skatter og avgifter. Likningsmyndighetene i Oslo sjekket 24 renholdsbedrifter i fjor – 21 av dem drev svart. Det eneste virkemiddelet som hjelper her, er etter min mening å stenge de useriøse ute fra markedet. Vi har også hatt flere møter med myndighetene for å få på plass en ordning med regionale verneombud for renholdsbransjen, men ingenting har skjedd så langt. Slik kan det ikke fortsette.

Tiden er inne for at myndighetene må på banen, ellers går denne utviklingen helt ut på ville veier. Det må nå bli slutt på at de useriøse undergraver vårt arbeid, og at de seriøse bedriftene taper kampen mot de som driver ulovlig. Det er helt uholdbart at de som har organisert arbeidskraft, med ordna arbeidsforhold, mister anbud.

Jeg vil derfor utfordre Regjeringen til å bli med på et felles initiativ. La oss nedsette en samarbeidsgruppe bestående av partene i arbeidslivet og myndighetene for å lage en egen tiltaksplan mot useriøsitet i renholdsbransjen. Vi har sett at dette fungerer bl.a. innenfor seriositetsprosjektet i byggebransjen, hvor partene sammen med myndighetene deltar i et strategisk samarbeid for å bekjempe useriøsitet og sosial dumping. Et tilsvarende samarbeidsprosjekt ovenfor renholdsbransjen er etter min mening helt nødvendig i nær framtid. Partene alene kan ikke vinne denne kampen uten at også myndighetene er med på laget.

En framtidsrettet organisasjonsdebatt er viktig!

Den siste tids debatt om den interne organiseringen og kulturen i LO har også vært framtreddende i mediene. Jeg mener at tiden nå er inne for å ta en grundig organisasjonsdebatt, både for å styrke LO som organisasjon og til beste for våre medlemmer. Flere og flere forbund slår seg sammen og blir større. Hvis vi får noen få store

forbund som er seg selv nok, vil dette svekke fellesskapet og LO. Det er LO som er vår styrke. Det er sammen vi er sterkere, og det er viktig at alle arbeidstakerne står sammen i én organisasjon.

Vårt forbund organiserer for eksempel renholdere innenfor både offentlig og privat sektor, og lever godt med det. Jeg mener bestemt at uten forbundene kunne vi hatt større fokus på bransjene våre, i stedet for som nå, hvor medlemmene splittes opp i flere forbund. For igjen å ta renholdsbransjen, så organiseres de i hvert fall i tre forbund, NAF, NTL og Fagforbundet.

Jeg tror at mange av våre medlemmer er mer opptatt av å være LO-medlem enn av hvilket forbundet de er medlem av. Vi må derfor se på hvordan vi kan styrke det enkelte LO-medlem og ikke bare ta utgangspunkt i forbundet, og hvordan det skal se ut. Det blir etter min mening vanskeligere å ha styrken i tariffavtalene når yrkesgruppene splittes opp, arbeidsgiversiden omorganiseres, og vi som organisasjon ikke endrer oss fort nok. LO har ikke hatt noen ordentlig gjennomgang av egen organisasjon siden 1993. Vårt forbund har lenge ment at et forbundsløst LO er en løsning som vil styrke fellesskapet og jeg mener at tiden er inne for å ta denne debatten i tiden fram mot neste kongress.

En anstendig pensjon for sliterne!

Partiene på Stortinget, unntatt Fremskrittspartiet, har nå kommet fram til enighet om en pensjonsløsning. I dette forslaget til pensjonsreform er det lagt inn en tidligpensjon for alle i den nye folketrygden fra 2010. Dette begrunnes med at en skal ha en pensjonsordning som stimulerer ansatte til å stå lenger i arbeid. Vårt forbund organiserer mange medlemsgrupper som har problemer med å stå i arbeid til de er 67 år. Med dagens ordning har de muligheter for en anstendig pensjon (AFP) fra 62 år som et alternativ til uførepensjon. Det var dette som var intensjonen med AFP, og vi må kreve at dette videreføres.

Det er derfor viktig at vi nå står på kravet om en verdig pensjon for alle. Dette innebærer at avtalefestet pensjon (AFP) blir videreført på dagens nivå eller forbedret etter 2010. Vi må derfor stå på for at AFP blir en del av den foreslåtte tidligpensjonen i folketrygden for ansatte i tariffbundne virksomheter etter 2010.

Erna

EXIT ➤ Valla

Foto: Sissel M. Rasmussen

Fredag 9. mars: LO-leder Gerd-Liv Valla entrer auditoriet i Folkets Hus. Hun smiler til pressen, er klar i stemmen. Alle tilstedeværende vet at hun kommer til å trekke seg.

Hun kom direkte fra sekretariats-salen der hun hadde gitt beskjed om at hun ikke fortsetter som leder. Hun sa det var best for LO. «Det er det beste bidraget jeg kan gi LO», konstaterte hun.

Gerd-Liv Valla medgikk at de siste ukene har vært en enormpersonlig påkjenning.

– Jeg kan tåle ni tusen omtaler i media på en måned. Jeg kan tåle drapstrusler, med sikkerhetsvakter døgnet rundt. Men mer alvorlig er det at denne situasjonen rammer mine nærmeste og de rammer LO i sterk grad. Det kan jeg ikke tåle, sa hun.

Hun sa at hun fortsatt vil bru-

ke sine krefter til å jobbe for et solidarisk og sterkt LO. Fra nå av skjer det uten å være LO-leder perioden ut.

Krass mot granskerne
Fougner-utvalget som har gransket Gerd-Liv håndteringen av Yssen-saken, fikk det glatte lag i Vallas redegjørelse. Bruken av anonyme vitner og tipstelefon omtalte hun som «oppfordringer til sladder». Hun mente utvalget har brutt viktige retts-sikkerhetsprinsipper og skapt splid og ufred innad i LO. Hun

avviste at hun har forbrutt seg mot arbeidsmiljøloven med sin behandling av konflikten med den tidligere internasjonale sekretæren, Ingunn Yssen.

– Hadde dette vært en dom, hadde jeg anket, konkluderte Valla.

Senere samme dag: Roar Flåthen entrer auditoriet, tidligere 1. nestleder, nå foreløpig som konstituert LO-leder. Det ble han formelt mandag 12. mars da sekretariatet innstilte han til ny LO-leder til representantskapsmøtet i april.

Yssen klandrer ikke LO

Ingunn Yssen vil ikke kreve en unnskyldning fra LO. Hun klandrer ikke LO for det som er skjedd.

Yssenn sier til ANB at det var ikke avgjørende for henne at LO ber om unnskyldning. Hun har

aldri klandret LO for det som skjedde. Hun mente seg dårlig behandlet og trakassert av Valla.

– Jeg setter selvfølgelig pris på at flere forbundsledere i LO tar rapporten så alvorlig at de mener jeg bør få en unnskyldning. Men

det vesentlige for meg var å bli trodd, sier den tidligere internasjonale sekretæren i LO.

– Rapporten har slått fast at jeg hadde rett til å si ifra. Det er jeg selvfølgelig glad for, sier Yssen.

Hun har tro på at LOs kon-

stituerte leder Roar Flåthen vil rydde opp.

– Jeg er overbevist om at Flåthen og LOs ledelse vil gjøre noe med rutinene og organiseringen av LO slik at dette ikke kan skje igjen, sier Yssen.

Flåthen blir ny LO-leder

Foto: Tri D. Nguyen

Et enstemmig LO-sekretariatet innstiller på at representantskapet i april velger Roar Flåthen til ny LO-leder fram til neste ordinære kongress om to år, etter et forslag fra HKs Sture Arntzen. En intern gruppe skal også gjennomgå Fougner-rapporten.

Flåthen er konstituert i vervet etter at Gerd-Liv Valla trakk seg fredag.

Representantskapet foretar suppleringsvalgene på førstkommende representantskaps-

møte i 17. april på Sørmarka. LOs ledelse består av sju tillitsvalgte resten av kongressperioden. Dette innebærer at leder, nestleder, hovedkasserer og l. sekretær har stemmerett i sekretariatet, ifølge en pressemelding fra LO.

LO tar tak i kritikken

LO nedsetter nå en styringsgruppe ledet av konstituert LO-leder Roar Flåthen for å gå gjennom rapporten fra Fougnerutvalget. Styringsgruppen skal

nøye gjennomgå de påstander som der framkommer om krittikkverdige forhold i LOs interne organisering og rutiner.

Dette informerte Roar Flåthen om i LOs sekretariat i dag 12. mars.

Styringsgruppen vil i tillegg til Roar Flåthen bestå av LO-sekretær Trine Lise Sundnes, klubbleder Odd-Erik Kokkin, hovedverneombud Børre Pettersen og administrasjonssjef Kine Smith-Larsen.

– Må sette sluttstrek

YSSSEN-SAKEN: Professor Frank Aarebrot tror ikke Valla-saken vil få konsekvenser for LOs politikk.

– At Fellesforbundet og Fagforbundet er i konflikt om en del saker har vært godt kjent. Det har ikke noe med Valla-saken å gjøre, mener han.

Han ser ingen grunn til at Valla-saken skulle føre til at LO bør vurdere formen på det faglig-politiske samarbeidet. Heller ikke professor Bernt Aardal mener det er grunnlag for å revurdere dette samarbeidet nå.

– Heller tvert imot. Både LO og Ap har interesse av å roe ned situasjonen, mener han.

Aardal mener Valla/Yssen-konflikten har dratt mye med seg:

– Gamle konflikter blir satt fyr på.

Frank Aarebrot påpeker at uenighetene kommer fram i dagen når det foregår en konflikt som den vi nettopp har vært vitne til, men heller ikke han mener at Valla-saken har skapt nye konflikter. Bergens-professoren går helt tilbake til LO-leder Ole O. Lian på begynnelsen av forrige århundre for å finne forklaringen på samholdskulturen i Landsorganisasjonen.

FRANK AAREBROT: Det er en prestasjon i seg selv at LO er så samlet som det er. Foto: SMR.

– Dette historiske forhold er en styrke for LO, mener han.

I Sverige har de to store organisasjoner, LO og TCO. I Norge har vi en stor, nemlig LO.

– Det er en prestasjon i seg selv, sier professor Frank Aarebrot til LO-Aktuelt

På spørsmål om LO framstår som splittet, svarer Bernt Aardal et ubetinget ja.

– Det gjelder både en høyre – venstre dimensjon og i forholdet mellom privat og offentlig sektor. Frank Aarebrot mener lønnsoppgjøret blir Roar Flåthen og sekretariatets største utfordring framover.

– Hvis lønnsoppgjøret blir mediasaken, har de gjort det bra, mener statsviteren. Men

han minner videre om at Valla-Yssen saken ikke er helt ferdig.

– Granskningsrapporten peker på at sekretariatet ikke har varslet om Yssens situasjon. Dermed står sekretariatet i den situasjon at de er kritisert både av Valla og av granskningsutvalget. Sekretariatet må sette sluttstrek for saken, mener han.

BERNT AARDAL: Det er et gjensidig avhengighetsforhold mellom Ap og LO. Nejad, Arash A.SCANPIX

Velges i april

Sekretariatsmøtet mandag 12. mars vedtok å innstille Roar Flåthen som LO-leder for resten av kongressperioden. Valget vil finne sted på førstkommende representantskapsmøte, trolig tirsdag 17. april. Det ble også vedtatt at LOs ledelse vil bestå av 7 tillitsvalgte resten av kongressperioden, det blir dermed bare en nestleder, Geir Mosti. Det innebærer at l. sekretær Ellen Stensrud får stemmerett i sekretariatet sammen med leder, nestleder og LOs hovedkasserer Bente N. Halvorsen.

På møtet informerte Flåthen at LO vil nedsette en styringsgruppe for å gjennomgå rapporten fra Fougner-utvalget. Styringsgruppen skal gjennomgå de påstander som har kommet fram i rapporten om krittikkverdige forhold i LOs interne organisering og rutiner. Flåthen som leder gruppen vil ha med seg LO-sekretær Trine Lise Sundnes, HK-klubbleder Odd-Erik Kokking, hovedverneombud Børre Pettersen og administrasjonssjef Kine Smith Larsen.

Organiserte seg - fikk norskkurs

PÅ SKOLEBENKEN: Iwona Langedrag er i gang med norskundervisningen for Zbigniew Gusak, Kazimierz Josef Fisiorek, Stefan Podwika og Vidmantas (Widas) Kazlaz.

Seks polakker på skolebenken

– De blir nok totninger så gode som noen. At de lærer seg norsk går jo på sikkerhet, kommunikasjon og integrering på arbeidsplassen.

Det fastslår Roy Olav Olsen, distriktssekretær i avdeling 5 Innlandet. De seks har satt seg på skolebenken for å lære norsk. Det var klubben Toten Bygg og Anlegg (TBA) som først kom på tanken å arrangere norskkurs for dem.

Trivsel

Fire av dem begynte i bedriften i fjor sommer. Det var ingenting i veien med arbeids-

innsats og kompetanse, men språklig var kontakten heller laber. De andre to er innleid fra Adecco. Alle er, selvsagt, organisert i Arbeidsmandsforbundet.

– De kommer til å få basiskunnskapene først, før vi utvider undervisningen, fortsetter Olsen.

– I tillegg til at de lærer å snakke norsk, skal de også få sette seg inn i det lov- og avtaleverket vi har her i landet. Derfor skal

vi etter hvert gi dem noen timer om norsk arbeidsliv generelt og om fagbevegelsen. Det betyr like mye for dem som for oss at de gjør seg forstått og forstår andre. Det er viktig for trivselsfaktoren.

Spenstig

– Klubben tok initiativet til norskopplæringen og vi syntes det hørtes spenstig ut, sier driftssjef Arne Slettum. – Vi hadde ikke

SAMARBEID: Avdeling, bedrift og klubb er sammen om tiltaket med å gi norskundervisning til polakene i TBA, distriktssekretær Roy Olav Olsen, driftssjef Arne Slettum og Terje Håkensbakken.

ABC

gjort noe slikt før, men kunne ikke annet enn å støtte tiltaket, det skulle bare mangle. Vi har et veldig godt samarbeid her i bedriften mellom klubb og ledelse, og ville gjerne være med på det. For vår del gjør vi ikke så mye. Men vi ser det som en utgift til eget erverv, for de som trives gjør en bedre jobb. De yter tilbake.

Fredager

Iwona Langedrag har påtatt seg oppdraget med å undervise de seks voksne karene. Uvant for henne, som til daglig er lærer for barn. Men hun har den fordel at hun er polsk av fødsel. Nå har hun bodd i Norge i 24 år, og synes jobben hun har på Krabyskogen på fredags ettermiddager er interessant og spennende. Første undervisningsdag a to timer var den 9. mars og hun har lagt opp til i alt 14 samlinger. De holder på til ut juni. Så blir det ferie i juli, før de tar fatt på norsken igjen.

Kommunikasjon

Nestlederen i klubben, Terje Håkensbakken, forteller at et par av karene snakker lite norsk og holder seg mest for seg selv.

Når de jobber sammen med andre polakker går det jo greit – de kommuniserer med hverandre.

– Vi kunne kanskje plassert dem på hvert sitt sted slik at de må forsøke å gjøre seg forstått. Men for å klare det, må de jo ha et visst grunnlag, konstaterer han. Terje Håkensbakken tror at hans polske arbeidskamerater får det like godt i TBA som alle de andre rundt 100 ansatte. Han har fått vite at et par av karene tenker på å hente familien til Norge for å bosette seg her. Da er det jo av betydning at familiefar kan språket for at de alle kan tilpasse seg kulturen.

Integrering

– De blir ikke integrert på Toten uten å skjønne hva totningen sier, skyter Arne Slettum inn med et smil. Han forteller at polakene som nå er fast ansatt i TBA, først ble leid inn fra Adecco. Det var der de hadde ansettelsesforholdet sitt. Etter seks måneder ble de fristilt, og fikk tilbud om fast ansettelse i bedriften. Slettum vet ennå ikke om de to som nå er innleid fra Adecco også vil få tilbud om fast ansettelse.

– Har vi langsiktige behov, vil vi vurdere å

ansette dem. Vi bruker Adecco når vi trenger folk. Vi annonserer ikke, for da får vi ofte henvendelser fra «cowboy»-bedrifter som driver useriøst. Det er greit med den Adecco-kontakten vi har. Dessuten ønsker vi ikke å fiske etter dyktige medarbeidere fra andre lokale bedrifter, sier Arne Slettum.

Initiativet

«Vi står overfor mange nye utfordringer framover, ikke minst det å skaffe fagfolk, og ser at løsningen på dette er å begynne å ansette fremmedspråklige. Og det er ikke noe galt i det, her er det veldig mange dyktige folk. Men det betyr nye utfordringer for de tillitsvalgte, spesielt dette med språk. Avdeling 5 jobber derfor med å få ut midler fra forbundet, som vi ønsker å bruke til språkopplæring for våre nyansatte polakker. Vi mener at språk er så viktig at det kan være vel anvendte kontingentkroner å bruke på det». Dette skrev avdelingsleder Kjell Borglund i julenummeret til internbladet TBAnytt.

Arbeidsmandsforbundets aktivitetsfond har bidratt. Kurset er i gang.

Tekst og foto: Britt Andreassen

250 000 kroner: Center Park har stilt denne summen til disposisjon til sosiale tiltak for de ansatte. Tillitsvalgte Fouad Arab får tips og forslag til bruk av midlene både muntlig og i forslagskassa på jobben. Hva pengene skal brukes til er ennå ikke bestemt.

En sjelden fugl

Fouad Arab er en av svært få tillitsvalgte med innvandrerbakgrunn. Hvorfor det er slik, er han ikke sikker på. Men når det først er kommet en, vil nok flere følge etter, tror han.

Fouad meldte seg inn i forbundet for rundt tre år siden. Bare fire-fem av hans kolleger i Center Park AS i Oslo var også medlemmer da. Det var liten aktivitet i fagforeningsarbeidet, men de fleste var fornøyd med situasjonen slik den var.

Så en dag kom Ane fra avdeling 2 på besøk og fortalte at bedriften hadde sagt opp tariffavtalen. Hun mente at medlemmene

hadde rett til å få vite hva de ville miste når tariffavtalen ikke lenger sto ved lag.

Flere innmeldinger

– Avtalen var sagt opp av den forrige daglige lederen i bedriften. Men så fikk vi en ny daglig leder som hadde en litt annen holdning. Oppsigelsen av tariffavtalen ble trukket tilbake, for vi ville jo ikke miste noen av de rettighetene vi får gjennom en slik avtale. Da avtalen var på plass igjen, meldte enda flere seg inn i forbundet, forteller Fouad, 35 år, tobarnsfar, opprinnelig fra Marokko.

Fouad Arab kom til Norge i 2000. Han hadde bakgrunn fra regnskapsarbeid i hjemlandet, samt universitetsgrad i fransk lingvistik. Han ønsket egentlig å fortsette på universitetet,

men syntes det ble veldig vanskelig å kombinere studier, jobb og familieetablering.

Skole om dagen og jobb om kvelden i ett år. Det er tøft, konstaterer han. Så han la etter hvert studieplanene på hylla og begynte å arbeide i Inter Park. Denne virksomheten gikk senere inn i Center Park, der han arbeider nå.

Frihet

– Medlemstilveksten i Center Park er god, forteller Fouad: – De fleste melder seg inn når de blir spurt, men noen er umulig å få med seg. De vil bare ikke og da nytter det ikke å mase. Sånn er det bare. Heldigvis har vi gode forhold i bedriften. Dialogen er god med ledelsen, som viser stor respekt for fagforeningen. Når det er slik, er det bra. Ingen tjener på å krige mot hverandre.

Fouad nyter stor frihet fra sin arbeidsgiver i arbeidet som tillitsvalgt. Det er bare å si ifra, så får han bruke den tiden han trenger. Det er aldri noe problem.

Selv om han bare har vært tillitsvalgt i et par måneder, har han begynt å snuse på de forskjellige kurs forbundet har å tilby.

– Jeg skal ta imot det jeg kan få av kurs jeg vil trenge i det daglige arbeidet som tillitsvalgt, sier han.

Hvordan få med flere?

Han har ingen fasit på hvordan fagbevegelsen skal klare å rekruttere flere tillitsvalgte med fremmedspråklig bakgrunn. Men han har tanker om hvordan: Det beste er å kontakte en som alt har noe kunnskap om norske forhold. En som er integrert i samfunnet og som kanskje er litt mer aktiv enn de andre. Lære ham opp, slik at han kan lære opp andre igjen.

– De noen som kan litt mer om systemet i Norge – bruk dem til å trekke flere med seg, mener Fouad. – I dette arbeidet er språk det viktigste. Det er ikke lett å lese norsk. En ting er å snakke med venner og kolleger, noe annet å lese lov- og avtaleverk. Forbundets folk må derfor informere hvordan tingene skal være, ta for seg bransje for bransje og velge ut typiske eksempler for nettopp de bransjene.

Han mener også at personlig kontakt mennesker imellom en forutsetning for å kunne få med seg flere. Hjemmeside, fagblad og brosjyrer er vel og bra, men ingenting slår «munn til munn-metoden», konstaterer han.

Tekst og foto: Britt Andreassen

Nye inngåtte tariffavtaler:

Navn:	Adresse:	Overenskomst:	Motpart:	Inngått:	Medlemmer:	Ansatte:
Hygieneutvikling AS	Brumunddal	Renholdsbedrifter	SBL	4.1.2007	18	37
Grong Grus og Maskin AS	7870 Grong	Maskin	MEF	7.12.06	2	5
ICTS Norway AS	2060 Gardermoen	Vakt	Erklæring	27.09.06	18	21
Svalbard UTO AS	9171 Longyearbyen	LNS Spitsbergen AS	Erklæring	20.02.07	5	8
Dokken AS	3471 Slemmestad	Maskin	Erklæring	16.11.06	13	55

Leserbrev

Kjære Arbeidsmanden!

De siste dagene med media kjøer har ikke vært spesielt kjekt for noen av oss vektere, som jobber på flyplass! Vi har blitt trakassert på det verste, uten mulighet til å forsvare oss. Vi har som ansatte i et sikkerhetsselskap skrevet under på en taushetserklæring.

Vår oppgave som sikkerhetskontrollører er å utøve en sikker, trygg, og tro det eller ei HYGGELOG sikkerhetskontroll. Vi er underlagt et internasjonalt sikkerhetssystem med et hav av regler. Vi som ansatte på de forskjellige flyplassene har ikke laget en eneste av disse reglene, men vi er pålagt å følge dem til punkt og prikke, ellers risikerer vi jobben vår, og din sikkerhet.

Vi er flere tusen ansatte som jobber flyplass, og vi er jo forskjellige alle sammen. Det er jo det vi ser på som positivt! Hos oss er det plass for de fleste, ung som gammel, damer og menn.

Men media og diverse flygende personell har tatt på seg oppgaven med å knuse en hel yrkesgruppe. De beskylder oss for å klå/beføle på flyvertinner/verter. Det forekommer overhodet ikke! Vi utfører hver eneste kontroll ut fra instruks fra Luftfartstilsynet.

Vi skulle gjerne sluppet å «ta på» andre personer, men da gjør vi ikke jobben vår.

Vi jobber som vektere, og sikkerhetskontrollører og er faktisk STOLTE av jobben vår.

Det vi frykter mest i tiden fremover er å bli stående igjen alene som syndebukker siden vi har fått munnkurv. Vi skal sendes på folkeskikk kurs vi, ifølge media! Ingen av mine kollegaer her trenger folkeskikk kurs, vi er oppegående og utdannende mennesker, som kan oppføre oss.

Skriver det her for at våre medorganiserte i hvert fall skal få et innblikk i arbeidsdagen til en flyplassvekker.

Med vennlig hilsen, Janita Blomvik, tillitsvalgt

Illustrasjonsfoto: INGRAM

Ungdomsutvalget:

Lars Børre Vangen, labbe@c2i.net

Hans Tåle Willerud, taale@willerud.no

Gunnar Eriksen,

gunnar.eriksen4@chello.no

Stian Solevåg, stisol9@msn.com - leder

Varamedlemmer:

Fatima Høvring Demic,

amitaf-1980@hotmail.com

Pål Sture Nilsen,

paal@schei-nilsen.com

Tor Berger, tberger@statoil.com

Dag Vegard Lotten, dveg-l@online.no

Ann Therese Fjeld,

afjeld20@hotmail.com,

ann-therese@dagsavisen.no

HISTORISK: – Pensjonsforliket ivaretar prinsippet om at det skal lønne seg å jobbe, sa statsminister Jens Stoltenberg da pensjonsforhandlingene i Stortinget endelig var i havn. (Arkivfoto: Sissel M. Rasmussen)

Historisk pensjonsforlik

– Dette er historisk forlik som sikrer oss et sosialt rettferdig pensjonssystem. For regjeringen har det vært viktig å få en løsning med bred støtte for å sikre et pensjonssystem med lang levetid, sier statsminister Jens Stoltenberg.

Statsministeren er svært glad for at pensjonsforhandlingene på Stortinget har ført fram og gitt enighet om en ny pensjonsordning.

Da regjeringen la fram sitt forslag til pensjonssystem i høst var målet å få på plass et framtidig pensjonssystem som ivaretar sliterne i arbeidslivet og gir tilleggspensjon til alle som har hatt arbeidsinntekt.

– All inntekt skal telle. Slik fjerner vi den minstepensjonsfella som særlig har rammet deltidsarbeidende kvinner, sier Stoltenberg.

Forliket i Stortinget 21. mars ivaretar prinsippet om at det skal lønne seg å jobbe, samtidig som det bli full valgfrihet til å kombinere arbeid, pensjon fra folketrygden og avtalefestet pensjon.

– Dette er en stor velferdsreform som gjør det mulig for den enkelte å velge i hvilket tempo innsatsen i arbeidslivet skal trappes ned. Jeg er glad for at vi nå har enighet om framtidens pensjonsløsning og

jeg vil rose opposisjonen for samarbeidet rundt dette forliket, sier statsminister Jens Stoltenberg.

Satt langt inne

Forliket i Stortinget om fremtidens pensjoner satt langt inne. Til slutt ble det ansvaret for en forutsigbar og varig folketrygd som fikk regjeringspartiene og Høyre, KrF og Venstre til å undertegne en avtale, skriver ANB på sine nettsider.

Partilederne karakteriserer avtalen som historisk fordi den sikrer flertall for en pensjonsordning som skal vare i mange år framover. Forliket sikrer den nødvendige ro og trygghet for et framtidig pensjonssystem, var gjennomgangstonen på pressekonferansen etter at avtalen var signert.

Skattestimulert pensjonssparing

Det som til sist fikk Erna Solberg (H), Dagfinn Høybråten (KrF) og Lars Sponheim (V) til å sette sine navnetrekk under avtaleteksten, var at regjeringspartiene gikk med på å innføre en ny ordning med skattestimulert individuell pensjonssparing med virkning fra 2008 med et årlig sparebeløp på inntil 15 000 kroner.

Partene står imidlertid fritt til å foreslå andre sparebeløp ved de årlige budsjettbehandlingene. H, KrF og V har tidligere for-

pliktet seg til et beløp på 40.000 kroner.

Kristelig Folkeparti er særlig fornøyd med at det nå skal gis pensjonspoeng for ulønnet omsorgsarbeid tilsvarende 4,5 ganger grunnbeløpet i folketrygden (G) i inntil seks år per barn.

Ellers går endringene i forhold til regjeringens forslag ut på at det gis pensjonspoeng for alle som avtjener førstegangstjeneste på minst seks måneder, og at den årlige inntekten opptil 7,1 G skal være pensjonsgivende mot regjeringens forslag på 7 G.

Dagens ordninger med omsorgsarbeid ved pleie av eldre, syke og funksjonshemmede videreføres i den nye folketrygden.

Fornøyde regjeringspartier

Regjeringspartiene sa seg godt fornøyd med utfallet.

– Avtalen er viktig fordi Stortinget nå kan vedta den største saken i denne stortingsperioden med et flertall som sikrer den lang levetid, sa Hill-Marta Solberg på pressekonferansen.

Hun mener at de store grepene i regjeringens pensjonsmelding ligger fast.

Inge Ryan (SV) sa at forliket ivaretar de gruppene som tidligere har kommet dårligst ut, men at han helst hadde klart seg foruten skattestimulert pensjonssparing.

Årsmøte i avdeling 2

God jobb gjort

– Vi har gjort en god jobb, både ansatte og tillitsvalgte. Det er en effektiv gjeng vi har. Vi greide å nå det målet vi satte oss for 2006, 4 500 medlemmer. I år har vi hevet lista. Vi skal bli 4750 medlemmer i avdelingen i løpet av året.

Det sa Geir Gravdal, leder i avdeling 2 Oslo og Akershus, under årsmøtet 8. mars. Han er leder for en særskilt meningssterk medlemsstokk, og forsamlingen vedtok i alt 10

uttalelser. Det første var allerede overlevert LOs ledelse under representantskapsmøtet i slutten av februar: "Respekt for protokoll" - avdelingens misnøye med motparten SBL tolkning av protokollen etter tariff-forhandlingene om Vekteroverenskomsten i fjor. Årsmøtet vedtok et forslag som går ut på at saken skal tas opp i sekretariatet for behandling der. Dersom dette ikke fører fram, krever årsmøtet at NAFs forbundsstyre vedtar å engasjere privat advokat for å forfølge saken.

De øvrige uttalelsene berørte alt fra egenandeler til medisiner, større bevilg-

ninger til sykehusene, sosial boligbygging, grådighetskultur og sosial dumping. Til slutt også en oppfordring til medlemmene om at de bruker stemmeretten sin ved det kommende kommunevalget. Og at de bør stemme på de partiene som verner om faglige rettigheter.

Valgene

Styreleder Geir Gravdal, nestleder Jan A. Klemetsen, sekretær Jens Petter Hermansen. Styremedlemmer John Thue, Karl Ernest Koch, Kåre Magnar Karlsen, Thorunn Nerby, Rashid Nawaz og Torben Olsen.

Diplom 22 år for sent

Ottar Mulvik er en tålmodig mann. Han syntes det er helt ok at han fikk 40-års diplom 22 år for sent. 25års-nålen fikk han 37 år for sent. Det gjør heller ingenting. Det viktige er at han nå har fått bevis på at han er et trofast LO-medlem.

Ottar Mulvik ble overrakt nål og diplom under årsmøtet i avdeling 2 den 8. mars. I tillegg til Ottar, fikk tre andre i begge kategorier blomster og synlige bevis for lange medlemskap.

Årsaken til at Mulvik ikke har fått nål og diplom tidligere skyldes at han leverte fagforeningsboken sin da han flyttet til Sverige for en periode. Da han kom tilbake etter 11 år, hadde forbundet flyttet til andre kontorlokaler og medlemsboken til Mulvik kom bort. Han skulle hatt 25års-nål i 1970, diplom i 1985.

Ottar Mulvik, opprinnelig fra Stord, begynte å arbeide 16 år gammel og 1. august 1945 meldte han seg inn i LO. Han arbeidet på Aker Nyland til det ble nedlagt, og etterpå i Securitas. Han ble pensjonist i 1992.

Forbundssekretær Svein Johansen (til venstre) foretok den høytidelige overrekkelsen av nåler og diplomer til Hans Halvorsrud, Helge Berg, Ottar Mulvik, Frank Myhrvold, Ole Berg, Helene Woldsund og Kirsti Mandal. (Foto: Britt Andreassen)

Kystens

Det er vemodig å sitte med boka «Fyrene, kystens katedraler» omtrent samtidig med at meldingen kommer om at den siste fyrvokter i Norge er takket av. En 350 års historie er over.

Boka viser med flotte bilder skjønnheten og sporene etter slitet som finnes på de 45 fyrene som omtales. Mange fyr er svært velholdte, men på noen er malingen slitt og vi aner forfall. I hvert kapittel får vi faktainformasjon om hvor gammelt fyret er, og tekniske data som for eksempel lysets rekkevidde og andre relevante opplysninger. All tekst finnes også på engelsk.

I kapitlet om Ryvarden fyr utenfor Haugesund kan vi lese at det finnes få spor etter de sjøfarende vikingene. Men i Landnåmabok heter det at islandsfareren Floke bygget en steinvarde før han satte kursen vestover. Hendelsen er tidfestet til 869, og Norges eldste dokumenterte sjømerke fikk navnet Flokevardi, etter opphavsmannen. I dag heter stedet Ryvarden.

Et sitat fra Alexander Kiellands bok «Garman og Worse» har også fått plass i boka: «At De hr. legasjonssekretær! Kan utholde det ensomme liv der ute i Deres fyrtårn!»

Men den gamle svarte alltid:

’Ja ser De! Man føler seg i grunnen aldri ensom ved havet, når man først har gjort dets bekjentskap.’

Ved Hekkingen fyr på nordsiden av Senja var det problemer med drikkevann. Alt vann til folk og fe måtte fraktes med båt ut. Inntil man fikk laget en tank som samlet opp regnvannet.

Runde fyr på Vestlandet ble opprettet allerede i 1767. I 1825 ble det hentet inn arbeidsfolk fra Dalsfjord i Volda. Det var starten på en tradisjon, mange sunnmøringer deltok i oppbyggingen av fyrene. I flere generasjoner var fyrarbeiderne, eller havrallarene som de også ble kalt, rekruttert fra Sunnmøre. Den dag i dag finnes det etterkommere av disse pionerene i Kystverkets vedlikeholdslag.

Norsk Arbeidsmandsforbund har tatt over Ulla fyr, og det heter i boka: «Dette har medført at fyret i dag fremstår som et prakt eksempalar av et kulturminne.»

Boka koster 398 kroner, og anbefales på det varmeste. Skal vi skjele til større medier enn Arbeidsmanden, kan vi fortelle at boka fikk en femmer i omtale i Aftenposten.

Bente Bolstad

*Knut Baar Kristoffersen (tekst) og Rune Nylund Larsen (foto):
Fyrene, kystens katedraler (Lighthouses, the coastal cathedrals)
Skagerrak Forlag, Kr 398*

ULLA FYR: Dette fyret ble i sin tid etablert for fiskerne fra Haram på Sunnmøre. Nå er det overtatt av Norsk Arbeidsmandsforbund.

katedraler

Utfordret på sosial dumping

Da næringsminister Dag Terje Andersen besøkte årsmøtet til Norsk Arbeidsmandsforbund avdeling 8, ble han bedt om å intensivere arbeidet mot sosial dumping - både i private bedrifter og i statlige institusjoner.

– Tipunktprogrammet fra regjeringen mot sosial dumping er til stor hjelp, men det er ikke nok. Vi mener byggherrene må gjøres ansvarlige, og at vi får innsynsrett, sa blant annet Ulf Ulriksen, organisasjonsarbeider i avdeling 8. Lars Børseth, avtroppende leder i avdelingsstyret, fulgte opp.

– Vi vet at sosial dumping også foregår på mange offentlige arbeidsplasser. Vi mener det må få følger for dem som utøver praksisen, uttalte Børseth, som sluttet som leder i avdeling 8, etter at han ved nyttår begynte som distriktssekretær ved LO Stats avdelingskontor for Midt-Norge.

Temaet sosial dumping opptok de drøyt 60 i forsamlingen på årsmøtet som ble holdt på Quality Hotel Panorama like utenfor Trondheim sentrum 17. mars. Nesten alle som tok ordet etter næringsministerens innlegg, fokuserte på problemet ved at utenlandske arbeidere kommer til landet for å arbeide, uten at gjeldende lønns- og arbeidsvilkår blir fulgt. Eksempelene på at arbeidsgivere utnytter arbeiderne er

mange, og Arbeidsmandsforbundets medlemmer opplever urettferdigheten ute på arbeidsplassene nærmest daglig.

Uttalelse

Derfor vedtok forsamlingen en uttalelse hvor de krever at Arbeidstilsynet gis nødvendige ressurser og sanksjonsmuligheter, og at offentlige oppdragsgivere må ta et sterkere ansvar for at norsk lov blir fulgt.

Næringsminister Dag Terje Andersen var opptatt av innspillene han fikk fra forsamlingen.

– Jeg er glad dere tar opp dette. I Norge har vi små forskjeller i arbeidslivet, men vi blir nå presset fra to sider. Sosial dumping og høye lederlønninger kan ødelegge dette. I samarbeid med dere må vi sørge for at lover og regler blir fulgt, og utvikle disse videre. Jeg vil ta innspillene fra salen med til Bjarne Håkon Hansen, sa han.

Omsorg

Andersen var invitert til årsmøtet for å

snakke om den politiske situasjonen. Han innrømmet at uten fagbevegelsen hadde ikke landet fått regjeringsskifte i 2005. Andersen mener det er tre grunner til at landet ønsket ny regjering: Økt fokus på omsorg, sysselsetting og utdanning.

– Sysselsetting er et av våre hovedarbeidsområder. Derfor bruker vi, i motsetning til den forrige regjeringen, i større grad offentlige virkemidler til blant annet å øke antall tiltaksplasser for arbeidsledige. Vi ønsker også å fokusere på velferdsproduksjon i stedet for skattelette. Vårt mål er å få 10000 flere ansatte i omsorgssektoren, nå har vi nådd 3900. Vi er i rute, sa han.

Valgene

Det nye styret i avdeling 8: Leder Odd Erling Lyngås, nestleder Eva Jenssen, sekretær Jan Marvin Athammer, styremedlemmer Knut Johnsen, Ola Duås, May Helen Østvik, Thor B. Nygård, Snorre Bragstad og John Olav Lund. Varamedlemmer Olav Bye, Randi Revdal og Jo Larsen.

Tekst og foto: Frank Skaufel

NY LEDER: Distriktssekretær i avdeling 8, Kjell Iversen (t.v.), ønsket Odd Erling Lyngås lykke til som nyvalgt leder i avdelingen.

Foto: Tor Erik Schrøder / SCANPIX

Kontrakter stopper trafikken

– Den type kontrakter som gjelder nå er ikke brukbare for vintervedlikehold. Det blir konkurranseutsetting av trafiksikkerhet.

Sørlandet stoppet opp i flere dager i månedsskiftet februar mars. Snøen lavet ned og veiene, smale som brede, ble stengt. Og med disse stengte sørlandsveiene i tankene, sier selskapstillitvalgt Jens Petter Hermansen i Mesta at Statens vegvesen nå må se på innholdet i funksjonskontraktene som er inngått. Han mener at kontraktene må bygges om slik at det lønner seg å gjøre en god jobb. Det vil si, gi tillegg/premiering for dem som gjør en god jobb.

Statens vegvesen har til nå i sin iver etter å få inn flere aktører i markedet kun hatt et kriterium ved valg av entreprenør ved tildeling av kontrakter, lavest pris. Det bør heretter også stilles krav til kompetanse og erfaring, og at det er ordnede arbeidsforhold for de ansatte i de firmaene som blir tildelt oppdrag. En måte å gjøre dette på er å kreve at de har egen bemanning på et nivå og forlange dokumentasjon på at denne bemanningen er i stand til å utføre oppdraget på en god måte. Deretter om oppdraget blir tildelt, fortløpende kontroll av at det betales overtidstillegg, at hvilebuer

og innkvartering er i henhold til gjeldende bestemmelser osv og at arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven ikke brytes.

Samferdselsminister Liv Signe Navarsete har måttet stå til rette for elendigheten. Hun på sin side legger skylden på den forrige regjeringen, som delprivatiserte Statens vegvesen ved å sette vedlikeholdskontrakter ut på anbud. Til Aftenposten sier hun at hun nå vil se på kontraktene som er inngått med entreprenørene både når det gjelder anbud og innhold, for å finne ut om de er blitt fulgt godt nok opp. Hun vil søke å finne årsaken til kaoset som oppsto.

– Brøytesjåførene gjør jobben sin som de har gjort før – så godt som mulig. «Gutta fighta så godt de kunne, de!», forsetter Hermansen. – I gamle dager hadde de kanskje kjørt ut tidligere. Men det er ikke sikkert at de hadde klart å holde veiene oppe for det. Det var ekstremvær på Sørlandet i slutten av februar, og når det kommer vogntog på sommerdekk som sperrer veien, da får de jo ikke brøytet.

Mesta satte inn det de hadde av ressurser for å klare det – hadde mange enheter ekstra, men det blir håpløst når vogntogene med sommerdekk slippes ut på veien – det gjør det ikke bedre, sier han.

– Konkurransen om å vinne funksjonskontraktene er meget hard og dette fører til at

prisene presses nedover. Dette fører igjen til at entreprenørene er nødt til å finlese kontraktene, slik at de ikke påfører seg kostnader de ikke får betalt for. Vi gjør det vi får betalt for, og ikke mer, fortsetter Hermansen, som mener at de funksjonskontraktene som går ut på funksjon på veien før tiltak settes inn, eller kontrakter som er basert på mengde snø før den skal fjernes, må endres.

– Før i tida satte vi inn ekstratiltak når det var behov for det, uten at kostnaden betydde så mye, konstaterer Hermansen. Skal man klare å tjene penger på kontraktene, kan man ikke brøyte veiene to ganger i løpet av et snøfall der det i følge kontraktens krav holder med en gang. For eksempel når det har sluttet å snø. Dette kan i perioder føre til «subbete» veier

– Hvor er pengene som er spart på vei-vedlikehold blitt av, spør maskinkjører Truls Wettre i Mesta.

Han mener at dagens kontrakter ikke tar høyde for ekstremvær. Dessuten minner han om at Mestas mannskap er halvert i forhold til tidligere. – Før 2003 gjorde vi mer, og vi hadde et eieforhold til det vi utførte. Med funksjonskontrakter, blir det kun gjort det som står i kontrakten. Det må gå utover noe.....

Tekst: Britt Andreassen

Mer attraktiv med IA

–Vi vil være det mest attraktive selskapet i næringen, da får vi den beste arbeidskraften, sier ansvarlig for personalsaker, Gert Erik Engeliem i Securitas AS, som 1. mars underskrev intensjonsavtale om et inkluderende arbeidsliv.

Han mener at en slik avtale betyr mye for å holde på de beste, og samtidig for å kapre nye medarbeidere.

– Rett person på rett plass har vært vår policy i mange år, istemmer konstituert hovedtillitsvalgt Thor Sannæss i Securitas. – å redusere sykefraværet er det overordnede målet vårt. Men vi skal også jobbe enda mer aktivt for å få folk tilbake i arbeid etter sykefravær. Det er den beste medisin.

Sannæss bedyrer at han har vært pådriver for at Securitas skulle inngå en IA-avtale. Men han har ikke pushet på så skrekkelig sterkt de siste par årene, fordi arbeidsgiveren tidlig hadde gode oppfølgingsrutiner for sykmeldte – lenge før den første IA-avtalen ble undertegnet.

Intensjonsavtalen for et inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) ble inngått mellom regjeringen og partene i arbeidslivet i oktober 2001 med varighet ut året 2005. Avtalens hovedfokus er målrettet arbeid for å redusere sykefraværet med minst 20 prosent i avtaleperioden, økt reell pensjoneringsalder, samt å inkludere yrkeshemmede i arbeidslivet. Ny intensjonsavtale er inngått for perioden 2006-2009.

Human Resources-sjef (HR-sjef) Gert Erik Engeliem mener at den første IA-avtalen ikke var særlig tilpasset servicesektoren på grunn av mye deltid og skiftarbeid.

– Vi har ventet med å undertegne IA-avtale fordi den egentlig ikke tilførte oss noe vi ikke hadde fra før. Men det er ingen ulempe å ha den, og de redskapene som nå ligger i den, gjør den bedre for oss. Fokuset blir sterkere rettet mot helse-, miljø- og sikekrhetsarbeid generelt og vil helt klart gi positive effekter, sier HR-sjefen. – Vi har nå fått et verktøy som kan hjelpe oss videre. Vi er gode, men kan bli enda bedre. Reduksjon av sykefraværet er det overordnede målet, men vi vil også søke å få redusert turnover og overtidbruk.

IA-avtalen ble undertegnet av både Securitas AS og Loomis AS. Dette selskapet er en del av Securitas og besørger verditransport. De to selskapene har til sammen 3 200 ansatte. Securitas har hatt relativt lavt sykefravær og er nå på 6,3 prosent. Et kutt i sykefraværet på målsettingen 20

prosent innen utgangen av året, vil spare virksomheten for 22 000 timeverk bare i indirekte kostnader. I kroner betyr det 5 millioner.

Tekst og foto: Britt Andreassen

INFORMASJON: Både tillitsvalgte og ledelse har en jobb å gjøre overfor de ansatte med å informere om hva IA-avtalen vil innebære for hver enkelt, sier tillitsvalgte Thor Sannæss og HR-sjef Gert Erik Engeliem (t.h.) i Securitas.

Tillitsvalgt i konsern

76 representanter fra 12 forbund deltok under den årlige samlingen for konserntillitsvalgte på Sørmarka 13. - 14. februar.

Norsk Arbeidsmandsforbund stilte med seks deltakere - med forbundssekretær Lise Solvang i spissen. Konferansen tok opp på to sentrale temaer: Første dag var knyttet til norsk fiskeripolitikk. Andre dag var knyttet til korrupsjon og bestikkelser som man kan komme ut for som styremedlemmer, spesielt i store verdensomspennende konserner.

Per Morten Vigtel, sekretariatsleder i Biomarint Forum, kom i sterk konfrontasjon med Gunnar Steinholt fra Fagforbundet. Uenigheten dreide seg først og fremst om hvem som skal disponere fiskerikvoten, den store flåten som sikrer trygg foredling, eller den lokale fiskebåt som et ledd i distriktspolitikken. Vigtel fikk sterk motstand av rådgiver i LO innen fiskeripolitikk, Helle Stensbak. Også Bjarne Kristiansen, konserntillitsvalgt for Aker Seafoods, hamret løs på Fagforbundets representant. Men selv om Steinholt følte han ble alene, var det nok flere i salen som delte hans skepsis til å dele ut alle kvotene til de store.

Seniorrådgiver i NHO, Erik Lundeby, holdt innledningen til andre dags program. Han tok for seg temaet etikk, korrupsjon og bestikkelser i konsernstyrer. Lundeby fortalte at NHO har hatt etiske regler for sine

NAFere på konsernkonferansen: Fra venstre Bjørn Hundhammer (AF), Eva Jensen (ISS Facility Services), Svein Listøel (Titania), forbundssekretær Lise Solvang, Nils Solevåg (Veidekke) og Bjørn Smevold (G4S Security Service).

medlemmer fra 1995. Likevel har det altså skjedd store overtramp.

Konserntillitsvalgt Lill Heidi Bakkerud i Statoil holdt et følelsesladet innlegg om avsløringer i Iran-skandalen som kostet toppledelsen jobben.

Roy Lund, konserntillitsvalgt i Siemens, kom inn på den skandalen som var i forbindelse med kontrakten med Forsvaret i 2004.

– Selv om man ennå strir med selve oppgjøret, har det med sviktende tillit vært det verste, syntes han. – Spesielt innen politiske miljøer er det stor skepsis til konsernet. Men nå har vi lagt ned mye arbeid på å innføre etiske regler, fortalte han. Og fortsatte:

– Men kanskje det som man lærte mest av, var å innrømme feil og ganske enkelt «legge seg flat». Det er det man kommer best ut av, avsluttet Lund. Han pekte på at store kulturforskjeller mellom de enkelte land mange ganger kan gjøre det vanskelig å komme til bunns i saker som gjelder bestikkelser.

Knut Arne Sanden ved LOs Brussel-kontor gikk gjennom de direktivene som har passert kontoret den siste tiden. Det mest aktuelle er uten tvil tjenstedirektivet som LO og forbundet har til behandling nå.

Tekst: Svein Jarl Liestøl

LO favor

Bruk dine fordeler i LOfavor

Drivstoffbonus med inntil 30 øre pr liter på betjente stasjoner | TOPP 5-CARANTI på strøm
5 % rabatt på bilservice | Inntil 10 % rabatt på feriereiser | Forsikring av bil, hus, reise, barn og ulykke
Gode og rimelige bøker | Rabatt på advokattjenester | Rabatt på teletjenester
Rabatt på leiebil i Norge og utlandet | Rimelig bilfinansiering | Gratis MasterCard
Rabatt på provisjon ved salg av bolig | Gode betingelser på banktjenester | Gode varer på netthandel

SpareBank 1 Forsikring

SpareBank 1 Finans

EiendomsMegler 1

SparebankenVest

www.lofavor.no

815 32 600

Ferietilbud for Arbeidsmandens lesere i samarbeid med DTF travel

REISER – Du kjører selv!

5 overnattinger
5 frokoster
Treffpunkt kort til aktiviteter
for hele familien

kr **1449,-**
pr. person i dobbeltrom

SPAR KR. 1494,-

DTF travel hjelper deg med bestilling av både oppholdet og båtreisen på tlf. 22 41 84 44.

Dansk sommer med GRATIS-aktiviteter!

6 dager på Trinity Hotel i Fredericia

Fredericia er et perfekt for familieferier! Dere bor på det barnevennlige Trinity Hotell. På hotellet er det biljard, darts, fotballspill, airhockey, bordtennis, playstation, pentanque og ulike utendørs ballspill og PCer med gratis nett-tilgang. Når dere kommer får dere utlevert "Treffpunkt kortet," som gir dere mulighet til å delta i mange sommeraktiviteter i Fredericia. Men best av alt: Det er gratis softis til alle barn mellom kl. 15.00 og 21.00. LEGOLAND®, Løveparken Givskud og eventyrbyen Odense ligger under en time unna.

Ankomstdato: Valgfri ankomst i perioden 21.06. - 10.08.2007.

Gode barnerabatter: 2 barn inntil 6 år gratis i foreldrenes seng. 2 barn inntil 15 år halv pris i egen seng, på foreldres rom, eller halv pris i eget rom.

Maks. 3 barn pr. rom.

Gjelder også ved kun én betalende voksen + enkeltromstillegg.

5 overnattinger
5 frokoster

kr **1799,-**
pr. person i dobbeltrom

SPAR KR. 1151,-

Skjærgårdspærlene Larvik!

6 dager på Quality Hotel Grand Farris i Larvik

Larviks skjærgård har sin helt egen sjarm og lokker med sandstrender og solvarme svaberg. **Quality Hotel Grand Farris** ligger sentralt i Larvik, med utsikt over Larviksfjorden. Eventyreren Thor Heyerdahl ble født i Larvik, og på Larvik Museum har han sin egen avdeling, hvor dere kan få et innblikk i hans spennende historie. Ta bilen til Stavern, "Norges smilehull", der det bobler av festligheter hele sommeren. Besøk Norges eldste by, Tønsberg, og opplev stemningen på Tønsberg Brygge (42 km), eller ta en tur til Skien (33 km) der Telemark Lekeland og Telemarkskanalen venter. God tur!

Ankomstdato:

Juni: 3. 17. 24.

Juli: 1. 8. 15. 22. 29.

Aug.: 5. 12. 19. 26.

Sept.: 2.

Gode barnerabatter: 1 barn inntil 6 år gratis i foreldrenes seng. 1 barn inntil 15 år halv pris i foreldres rom.

Oppholdene inkluderer kun sluttrensjøring. Ekspedisjonsgebyr kr 59,-. Med forbehold om utsolgte datoer og trykkfeil. Barnerabat er ved to betalende voksne. Pengene du sparer er i forhold til hotellets veiledende normalpris – med forbehold om spesialtilbud. Avbestillingsforsikring kan kjøpes.

Ring DTF travel på telefon **22 41 84 44** eller klikk inn på **www.dtf-travel.no**
og tast inn annonsekoden **Arbeidsmanden** i tekstfeltet til venstre.

Reiserute til arbeidermuseene

De ulike arbeidermuseer og historiske samlinger for bransjer og yrker mangler en samlet oversikt. Nå blir denne oversikten gjort mulig gjennom et eget bokprosjekt.

De viktigste arbeidermuseene og museale samlinger som framviser de historiske røttene til gamle yrker og bransjer finnes enkeltvis i brosjyrer og andre informasjonsfoldere. Men noen samlet oversikt er ikke laget så langt. Nå skal Knut Hongrø bote på det.

Nytt bokprosjekt: Tidligere journalist i LO-aktuelt, Knut Hongrø

– Tanken bak et sånt prosjekt begynte egentlig i den tida jeg jobbet som journalist i LO-Aktuelt. Mens jeg var ute på mange reportasjeoppdrag land og strand rundt, hendte det mange ganger at jeg måtte slå i hjel litt ledig tid. Mange ganger kom tanken om å oppsøke arbeidermuseer og liknende, men det ble som regel med tanken. Slike museer og samlinger er ikke alltid lette å finne, så idéen om å lage en samlet oversikt over museene og gjøre det lettere å orientere seg har ligget der og gjæret i flere år, innrømmer Hongrø.

Tok kontakt selv

Etter tida i LO-Aktuelt har han vært fagbladredaktør i Kjemisk forbund, som nå er sammenslått med NOPEF til forbundet Industri Energi. 1. mars går han over i pensjonistenes rekke, og da får han rikelig med tid.

– Jeg tok selv kontakt med Gyldendal forlag og lanserte idéen. Respsjonen var både rask og positiv. Etter bare få dager hadde vi hatt et møte og alt gikk veldig fint. Så nå er det bare å starte. Jeg skal først gjøre unna litt ferie på Kanariøyene og så bli pensjonist. Deretter er jeg i gang, sier Hongrø.

90 museer blir med

Totalt kommer han til å omtale omkring 90 museer og samlinger.

– Industrierbeidermuseet på Vemork er jo et svært sentralt museum, men det vil dreie seg om museer og samlinger fra Tromsø i nord til Stavanger i sør. Bransjer som hermetikk, olje, skogbruk og fløting er eksempler på aktuelle museer som viser den historiske bakgrunnen for mange yrker og bransjer. Også eksisterende bedrifter som tar imot publikum til museale vandringar, som for eksempel Glassverket på Hadeland, er høyst aktuelle for boka. Jeg regner med at det blir en hektisk sommer, sier Hongrø.

Etter planen skal manuset leveres til forlaget 1. september i år, så pensjonisten får nok å fylle den ledige tida med.

– Å skrive er jo det jeg kan, fastslår Hongrø. Og går det som han håper, vil det kanskje neste sommer foreligge i bokform en reiserute over severdigheter for dem som har interesse for denne delen av den norske kulturskatten.

Tekst: Odd Arne Olafsen

– De fleste polakker vil jobbe hvitt og lovlig, men har ikke fått muligheter for det, sier Fafo-forskerne Jon Horgen Friberg, Joanna Napierala og Guri Tyldum som har intervjuet 510 polske arbeidstakere i Oslo-området om deres liv og arbeidsliv.

MYE DUMPING, MYE ILLEGALT

Mer enn 40 prosent av polske arbeidsinnvandrere jobbet illegalt eller i en gråsoner, viser deres undersøkelse «Arbeids- og levekår blant polakker i Oslo» som ble presentert i slutten av februar.

Intervjuene skjedde høsten 2006. Ut fra svarene beskriver Fafo mange trekk ved de polske arbeidsinnvandrerne, som fordeler seg på 74 prosent menn og 26 prosent kvinner. Mer enn 90 prosent av mennene er i byggebransjen, mens 63 prosent av kvinnene jobber med renhold.

Alle typer arbeidsgivere

De polske bygningsarbeiderne fordeler seg ganske jevnt mellom ulike typer arbeidsgivere. En tredel er ansatt i norske firmaer, en tredel i norske utleiefirmaer. 25 prosent er ansatt i utenlandske (mest polske) firmaer. 13 prosent oppgir at de er selvstendige.

Blant kvinnelige renholdere var hele 63 prosent selvstendige.

Halvparten på sosial dumping

Forskerne brukte netto timelønn da de la fram lønnsforholdene for polakkene. 11 prosent av bygningsarbeiderne, det vil si omtrent en av ti, tjente under 70 kroner netto i timen. 41 prosent hadde mellom 70 og 90 kroner timen.

– Det er vanskelig å sammenlikne direkte med norsk minstelønn, som oppgis brutto, for det varierer hvor mye polakkerne betaler i skatt, sa Jon Horgen Friberg da han gikk gjennom tallene. – Men vi regner grovt sett med at når folk tjener under 90

Anmeldte anlegg

Skanska Norge AS skal utføre sprengning og sikring av ny adkomsttunnel og fjellhall for Statsbygg/Riksarkivet på Kringsjø i Oslo. Åtte personer utfører arbeidet i periode januar til september 2007.03.06

Skanska Norge AS skal for Statens vegvesen, region sør, bygge åtte kilometer firefelts motorvei på E18 i Vestfold – strekningen Bommestad-Lan-gåker. Arbeidet foregår i tidsrommet januar 2007 til august 2009. På topp vil 170 være sysselsatt. Halvparten vil bli innkvartert i brakkleir, resten blir rekruttert lokalt og vil bo hjemme.

Reinertsen AS skal for Maja Eiendom bygge rundkjøring med veier i Balders terrasse i Trondheim. Arbeidet ble påbegynt i januar og skal være ferdig i september i år. Fire til 10 personer utfører arbeidet. De bor hjemme.

Veidekke Entreprenør AS, region anlegg, skal utføre arbeider for Vestfjorden avløpselskap (VEAS) på Bjerkås, Slemmestad. Arbeidet går ut på å utvide kapasiteten på renseanlegget – levere og montere fordelerhatt ved tunnelutslag på vanddyp, samt levere og montere utslippsledning og oppboring av nye diffusorhull på eksisterende utslippsledninger. Seks personer har arbeid på anlegget i perioden 15. mars til 9. juli i år. De bor hjemme.

Veidekke Entreprenør AS, Spesialprosjekt, skal for Jernbaneverket Utbygging ta del i utbyggingen for nytt dobbeltspor mellom Sandnes og Stavanger. Arbeidet består av grunnarbeider, bygging av Gausel holdeplass, flere underganger og støttemurer i tillegg tuil ny rundkjøring for riksvei 44 og diverse veiomlegginger. Ti personer skal arbeide på anlegget i perioden 5. mars i år til 15. oktober 2008. De bor i brakkerig med kokkelag.

kroner i timen netto, må vi kalle det sosial dumping.

I så fall var over 50 prosent av polske bygningsarbeidere i Oslo-området på sosial dumping høsten 2006.

Kvinnelige renholdere lå høyere i time-lønn i snitt. Men de jobbet langt færre timer i måneden enn bygningsarbeiderne.

Alle underbetaler

Også i norske firmaer og norske utleiefirmaer hadde nesten halvparten av polske bygningsarbeiderne mindre enn 90 kroner timen i netto. Den største gruppa (45 prosent) hadde ei lønn på mellom 70 og 90 kroner i timen. Dette får også 45 prosent av dem som jobber i polske firma.

Ulikheten mellom norske og utenlandske firmaer slår ut hos arbeiderne utenfor dette nivået. I polske firmaer har 35 prosent av polakkene under 70 kroner timen. Det har nesten ingen i norske firmaer. Der har 30 prosent av polakkene mer enn 110 kroner i timen.

Svart, grått – eller illegalt?

Bare en av fire polske renholdsarbeidere betaler skatt. Blant bygningsarbeiderne betaler 76 prosent skatt til Norge eller Polen. Men Fafo-forskerne ser på mer enn skatt for å kartlegge et arbeidsliv som er illegalt eller i en gråsoner. De har spurt etter personnummer i Norge, arbeidskontrakt eller registrering i Norge – og om de får lønn på konto eller ved sjekk.

Konklusjonen er at det eksisterer et

betydelig illegalt arbeidsmarked for polakkene. 25 prosent jobber illegalt, mens 18 prosent ligger i en gråsoner.

Det betyr tap av rettigheter som lønn ved sykdom, gratis helsetjenester, ferie og regulert arbeidstid.

– Våre funn viser at det er ikke arbeidstakerne, men firmaet som tjener på illegalt arbeid. Folk i legale jobber tjener 13 prosent mer enn de i illegale jobber, konstaterer forskerne.

Tre av fire vasker svart

Fafo-undersøkelsen avdekker at tre av fire renholdere som vasker i norske hjem, ikke betaler skatt. Det innebærer at de ikke får ta del i de norske velferdsordningene som sykepenger, ferie eller pensjonspoeng.

Til Aftenposten sier Aleksandra F. Eriksen, daglig leder i Polish Connection, mener at det snakkes for lite om alle nordmennene som kjøper svarte tjenester. Hennes erfaring er at polske kvinner som vasker i norske hus, ønsker å ha papirene i orden, mens de norske familiene sier nei takk når prisen dermed øker.

Eriksen framholder at de polske kvinnene vil arbeid hvitt. Hun har møtt et hundretall polske jenter som jobber svart i renholdsbransjen. De ønsker en annen tilværelse enn frykt for kontroll av skattevesenet når de er på jobb. Flere av kvinnene er også oppfordret til å etablere egne firma.

Tekst: Berit Morland (Magasinett.org)/
Britt Andreassen

Svar fra forbrukerøkonom
Magne Gundersen,
SpareBank 1 Gruppen

SpareBank 1

Kodene på LO-favor-kortet

? På mitt kort står kodene HBO. Bokstavene H og O betyr henholdsvis kollektiv hjem og Fagforbundets stønadskasse, men hva står bokstaven B for? I tillegg har jeg en reiseforsikring. Den står ikke som en kode på mitt kort. Hvorfor?

Grete N., Sandnes

Hei, Grete!

! Bokstaven B betyr at du har Fagforbundets gruppeforsikring. Denne forsikringen sikrer deg og dine økonomisk ved ulykke, sykdom og dødsfall. De som har kollektiv reiseforsikring gjennom sitt fagforbund, får bokstaven R på kortet. Siden du ikke har det, betyr det at du har kjøpt forsikringen

individuelt. Som LO-medlem kan du kjøpe reiseforsikring gjennom LO-favor. Prisen er 825 kroner for en helårs forsikring for hele familien over hele verden. Forsikringen omfatter

også avbestillingsforsikring.

Oversikt over alle kodene på LO-favor-kortet finner du på internett, www.lofavor.no.

Magne Gundersen

Livrente – hva nå?

? Jeg har plassert noen penger i livrente, og utbetalingen starter når jeg blir pensjonist.

Men nå har jeg forstått det sånn at myndighetene har opphevet bindingstiden. Og så er det ikke så skattemessig gunstig lenger heller. Hva betyr dette for meg? Lønner det seg å ta ut pengene eller skal jeg la dem stå?

Martin G., Oslo

! Hei, Martin!

Ja, det stemmer at myndighetene har endret på reglene for livrente. De ønsker ikke lenger å gi skattefordeler til langsiktig sparing. Derfor blir livrente fra i år tatt med i grunnlaget for beregning av formue. Og det stemmer at bindingstiden for livrente dermed også er opphevet, for en periode frem til 2011. Det betyr at du kan fritt gjøre hva du vil med pengene.

Hvis du fortsatt har tenkt å bruke livrenten til å spe på pensjonen, er det ikke sikkert du bør gjøre noe som helst. For hvis du tar ut pengene nå, må du betale 28 prosent skatt på avkastningen av sparebeløpet.

Hvis du vil flytte pengene for å unngå formueskatt, er det ikke så mange alternativer lengre. Det beste alternativet er kanskje bolig, siden ligningsverdien bare er 30 prosent eller lavere av markedsverdien.

Hvis du ønsker å ta større risiko og dermed mulighet for større avkastning, kan pengene flyttes til livrente med investeringsvalg hvis det ikke er det du allerede har. Da mister du eventuelt rentegarantien, men flyttingen medfører ikke skatt på avkastningen du har oppnådd tidligere.

Husk at du kan endre tidspunktet for utbetaling av livrenten. Du kan starte nå, eller om 5 eller 10 år, og få utbetaling hver måned, hvis du ønsker det.

Det pågår forhandlinger på Stortinget, der ett av forslagene er å innføre en ny og skattemessig gunstig ordning for pensjonsparing. Hvis du ikke har hastverk, og det bør du ikke ha når det gjelder langsiktig sparing, så kan det være lurt å vente og se hva som kommer.

Magne Gundersen

Smart med BSU

? Jeg var i banken her en dag og der snakket de om noe de kalte for bsu (boligsparing for ungdom). Det passet bra for ungdom i arbeid og de sa at jeg fikk skattefritak hvis jeg hadde dette. Er bsu den enkleste måten å spare til bolig?

Jan Eivind O., Steinkjer

! Hei, Jan Eivind

Ja, BSU er utvilsomt den gunstigste måten å spare til egen bolig.

Du får nemlig fradrag i skatten for 20 prosent av sparebeløpet. Det er en solid gavepakke fra staten som du ikke bør si nei til. I tillegg får du som regel bankens aller beste rente.

Du kan spare inntil 15.000 kroner i året og da kan du trekke fra 3.000 kroner på skatten. Til sammen kan du spare inntil 100.000 kroner, og gjelder for ungdom under 34 år. Pengene må brukes til kjøp av bolig eller betaling av renter og avdrag på bolig.

Et godt tips er å spare et fast beløp hver måned. Med regelmessig sparing bygger du opp egenkapital og får et godt grunnlag når du skal søke om boliglån.

Magne Gundersen

PÅ UTKIKK: - Her er det langt ned, sier nestlederen i det han går forsiktig ut på utkikkspunktet over dagbruddet.

Helge besøkte gruveland

Forbundets nestleder, Helge Haukeland, var for første gang på Titania-besøk, denne gang i forbindelse med årsmøtet til Sandbekk Grubearbeiderforening, avd. 214. Med i følget var også distriktssekretær, Ole Jarl Madland.

Haukeland ble mektig imponert over størrelsen både på dagbruddet og maskinene.

– Spesielt var det artig å innta førerisetet i Norges største beltegående kjøretøy, den nye lasteren på nesten 400 tonn. Det er et langt hopp fra de som vi brukte i Mesta, sier han i en ivrig prat med føreren, Magne Hegdal.

Men allerede ved inngangsporten ble han imponert da han så åpningstavlen som viste at FNs første generalsekretær, Trygve Lie, hadde vært med på å åpne anlegget.

Etter en gjennomgang av bedriften ved administrerende direktør Øystein Rushfeldt ble det en biltur gjennom det store bruddet og ut på landdeponiet som vokser med ca. 4-5 meter i året. Senere på ettermiddagen ble nestlederen og distriktssekretæren med på et møte i det lokale forum der Mona Schanche la fram sin masteroppgave på konflikten om deponiet og lokalsamfunnet for snart 20 år siden, en oppgave som ga toppkarakter.

Det ble også tid til en tur til Blåfjell gruver hvor gruvehistorien startet for snart 150 år siden og en vandring gjennom den verneverdige Sogndalstrand før det bar på et godt besøkt årsmøte. Her snakket nestlederen om aktuelle saker slik som avtalefestet pensjon, samferdsel og oljevernberedskap samt en hel del saker som skal opp på landsmøtet hvor foreningen blir representert med en representant, som blir lederen.

Et enstemmig årsmøte vedtok en uttalelse om avtalefestet pensjon og bevilget 10 000 kroner til aksjonen Bevar AFP.

Valgkomiteen hadde som vanlig gjort en grundig jobb og alle valg var enstemmig.

Det nye styret ser slik ut: Leder Svein Liestøl, nestleder Samuel Ørslund, sekretær Linda Løvland, kasserer Kjell Årrestad, hovedverneombud Tom Haug, ungdomskontakt Steffen Vindheim, styremedlemmer Frank Toks, Odd Joar Hjelde og Tone Mydland Elle. I. vara Sigrid Liland.

Tekst og foto: Svein Jarl Liestøl

IMPONERT: Nestleder i Norsk Arbeidsmandsforbund, Helge Haukeland, var for første gang på Titania-besøk. Han ble mektig imponert da han så innskriften av FNs første generalsekretær, Trygve Lie, som var med på åpningen av anlegget for snart 47 år siden.

Introduksjonskurs for fremmedspråklige

Valgkampstøtte

Forbundsstyret vedtok i møtet 14. mars å bevilge 50 000 kroner i valgkampstøtte til Arbeiderpartiet og 15 000 kroner til SV. Det var ikke et vedtak uten debatt, argumentene var både for og imot.

Forsikring for statlig ansatte

Forbundsstyret har vedtatt at forbundet skal betale den årlige premien til LOfavør fritidsulykkesforsikring for 458 medlemmer som har staten som arbeidsgiver.

– Vi har noen medlemmer som ikke har hatt det samme forsikringstilbudet som alle de andre, konstaterer organisasjonsleder Kirsti Mandal. – Nå er dette rettet opp. Vi mener at alle medlemmer, uavhengig av hvilken arbeidsgiver de har, skal ha like ordninger knyttet til medlemskapet. Derfor undersøkte vi om det var mulighet for å knytte statsansatte medlemmer til fritidsforsikringen som de andre har. Det var det – og for 53 kroner i årlig premie har alle den samme medlemsfordelen.

Fritidsulykkesforsikringen dekker ulykker i fritiden, og gjelder for medlemmet fram til fylte 70 år. Forsikringen dekker både ved død og varig medisinsk invaliditet som følge av ulykke.

Ved død utbetales til ektefelle/samboer eller livsarvinger kr 100 000. Ved invaliditet utbetales kr 200 000 ved 100 prosent invaliditet – ved lavere invaliditetsgrad enn 100 prosent, reduseres erstatningen forholdsmessig. Det utbetales også behandlingsutgifter inntil kr 10 000 til lege og tannlege etter ulykkesskade, minus egenandel.

Vedtaket innebærer at alle forbundets medlemmer (unntatt elev- og studentmedlemmer) nå dekkes av dette forsikringstilbudet. Tidligere var det bare medlemmer i privat sektor som var omfattet av det, fordi forsikringen dekkes av avkastningen av det tidligere sykkelønsfondet mellom LO og NHO.

30. januar og 6. februar hadde vi introduksjonskurs for fremmedspråklige renholdere i West Renhold AS. Kurset hadde vi på møterommet på avdelingskontoret. Deltakerene var Adem, Yemane, Endashaw, Jeto, Denis, Weiniale og Said. Said er hovedtillitsvalgt i West Renhold AS. Han var god å ha når vi trengte litt oversettelse, selv om det gikk over all forventning vedrørende språket. Alle deltok i debatten og vi hadde mange fine diskusjoner. Kursheftet gir en ganske frie tøyler når det gjelder emner, og meningen må være å legge opp kurset etter hvilke deltakere vi har, derfor er forberedelsene viktig.

Deltakerne var samfunnsengasjerte og en ønsket helst å skolere seg videre så snart som mulig. Han fikk delta på helgekurs «hovedavtalen og arbeidsmiljøloven» da en meldte avbud, og han tok imot tilbudet med en gang. Han skal også være representant på årsmøtet vårt i Ulvik i mars.

Det er fint å ikke ha for mange deltakere på fremmedspråklige kurs, for å få best mulig utbytte av kurset. Ti må være maks. Studieringer er et godt alternativ til helgekurs, fordi slike små grupper har den fordel at det føles tryggere for mange, det er lettere å delta og vi blir godt kjent med hverandre.

Dette har vært en av de beste og mest spennende utfordringer på lenge. Flere fremmedspråklige renholdere hos West Renhold AS er klar til å delta på introduksjonskurs og i mars starter vi neste kurs.

Konklusjonen hos deltakerne var at de hadde fått svar på spørsmål, de hadde lært en god del og vi hadde det fint sosialt. De ønsket å være aktive i klubben og forsto hvor viktig det er å støtte opp om tillitsvalgte og engasjere seg lokalt på arbeidsplassen.

Bente Blindheim Hansen/ref.
Avd. 6 Vest

Forbundet vokser

– Vi ønsket oss over 23 000 aktive medlemmer til landsmøtet. Nå har vi 23 016.

Det kunngjorde organisasjonsleder Kirsti Mandal på forbundsstyremøtet 14. mars. Hun berømmet alle dem som har

gjort et godt vervearbeid. «Vi har noe bra på gang», konstaterte hun. Det er spesielt innenfor vakt og renhold de store endringene har skjedd. Men også innenfor maskin er det en veldig god økning.

Verv og vinn!

Bli med i vervekampanjen. Flotte premier venter.
Alle som deltar i kampanjen er med på trekningen av
en reise til verdi kr 6.000,- ved årets utgang.

Du får brosjyre med bilder av premiene ved å henvende deg til ditt avdelingskontor eller til forbundskontoret.

For ett vervet medlem kan du velge:

- 1: T-skjorte
- 2: Skopussesett
- 3: Lyslykt
- 4: Toalettmappe med oppheng

For to vervede medlemmer kan du velge:

- 5: Tursekk
- 6: Sportsbag
- 7: Bamse
- 8: Fleecepledd

For tre vervede medlemmer kan du velge:

- 9: Fleecejakke
- 10: Trillebag m/uttrekkshåndtak
- 11: Turstaver
- 12: Princess Sitruspresse 1971 silver

For fem vervede medlemmer kan du velge:

- 13: Dresspose
- 14: Nordica blender 1,5 liter
- 15: Rolling Olli, Robot m/styring
- 16: Baby Born dukkesett

For ti vervede medlemmer kan du velge:

- 17: Strikket genser
- 18: Geilo verktøykoffert
- 19: Delongi espressomaskin
- 20: Carlton koffert, 72 liter Rød eller sort

For tjue vervede medlemmer kan du velge:

- 21: JVC Bærbar stereo
- 22: Nora bestikksett 24 deler
- 23: Kärcher kaldtvannsvasker, 499M, 120 bar med roto-jet
- 24: Bosch kjøkkenmaskin

For tretti vervede medlemmer kan du velge:

- 25: Helsport kvalitetstelt, Børgefjell, for to personer, 2,4 kg.
- 26: Primus carnival. Stor gassgrill med kokeapparat på siden, to brennehalvdeler m.m
- 27: Reise til kr 4000,-
- 28: DeWalt 707 kapp- og gjærsag

Innmelding

Kupongen klippes ut og sendes
den avdelingen du tilhører.
Merk konvolutten: Vervekampanje

Navn: _____ Fødselsnr/Personnr: _____

Adresse: _____ Postnr/-sted: _____

Telefon privat: _____ Telefon jobb: _____ Yrke/stilling: _____

Arbeidsgiver: _____ Arbeidssted: _____

Vervet av: _____

Send premie nr

Adresse: _____

Ikke send premie, jeg samler opp

Jeg har samlet opp Kryss av vervinger tidligere,
send meg premie nr

Ved adresseendring:
Fyll ut slippen og send den inn til
Norsk Arbeidsmandsforbund,
Postboks 8704, Youngstorget,
0028 OSLO

B-Postabonnement

Ny adresse .....

.....

.....

Ny arbeidsgiver .....

Anleggsarbeid i gamle dager

KROPPSARBEID: Spade, spett og trillebår var det arbeidslaget hadde å hjelpe seg med på Folldals-anleggene i 1904. (Arkivfoto: Arbeiderbevegelsen arkiv og bibliotek)